

Катерина ГУРКОВСЬКА

викладач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

Віра ФІЛЬВАРСЬКА

здобувач вищої освіти Львівського державного університету внутрішніх справ (м. Львів, Україна)

УЧАСТЬ ГРОМАДЯН В ОХОРОНІ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Громадська безпека є однією з головних категорій сучасної науки та практики забезпечення національної безпеки України і являє собою визначальний атрибут суспільства щодо його цілісності, відносної стійкості та громадянської злагоди. «Громадська безпека, поряд з іншими складовими національної безпеки, характеризує надійність існування та стійкість розвитку соціально-політичної системи держави» [1].

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами, Державною прикордонною службою України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, рівноправності членів цих формувань. Координацію діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону здійснюють відповідно місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування [2].

Форми роботи з населенням можуть бути різноманітними: «проведення зустрічей з колективами підприємств, установ, організацій різних форм власності; організація зборів громадян, мешканців житлових масивів, мікрорайонів, населених пунктів, сіл; наради із громадськими організаціями відповідних сіл, селищ, міст, районів та областей. Інформування населення повинно включати роз'яснення положень нормативно-правових актів щодо використання можливостей громадян в охороні громадського порядку і профілактиці правопорушень. Значну роль у залученні населення до забезпечення публічного порядку і безпеки повинні відігравати органи місцевого самоврядування» [3].

Повсякденна (оперативна) діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами Національної поліції, підрозділами Державної прикордонної служби України.

Принцип взаємодії поліції з громадськістю, зазначений в Законі України «Про Національну поліцію» [4], передбачає нову концепцію та побудову відносин на засадах відкритості та партнерства, нову «філософію взаємодії», де потреба громади у безпеці є основним сигналом для поліції щодо вироблення оптимальних спільних дій на основі законодавства. Зі свого боку, Закон регламентує та реалізує право громадян у правоохоронній діяльності, а саме в превенції правопорушень, в забезпеченні публічного порядку та безпеки.

Залучення представників громадськості до охорони громадського порядку завжди було предметом дослідження науковців та практичних представників щодо удосконалення такої діяльності на законодавчому рівні [5].

Діяльність інших громадських організацій та добровільних об'єднань, що не зареєстровані як громадські формування з охорони громадського порядку відповідно до Закону, органами Національної поліції не спрямовується, не координується, не контролюється та вони до охорони громадського порядку не залучаються.

Основними завданнями громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону у сфері охорони громадського порядку є: «надання допомоги органам Національної поліції у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобіганні адміністративним проступкам і злочинам, інформування органів Національної поліції про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань, сприяння органам Національної поліції у виявленні і розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань, участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх» [1].

Охорона громадського порядку досягається:

– всебічним правовим і соціальним забезпеченням громадського спокою, нормальних умов для праці, відпочинку й побуту людей, зокрема, врегульованістю відносин громадського порядку певною сукупністю правових і соціальних норм, передусім нормами адміністративного та кримінального права;

– забезпеченістю охорони громадського порядку ефективною діяльністю спеціальних правоохоронних органів (внутрішніх справ, служби безпеки, прокуратури, суду тощо) та громадських організацій (добровільних народних дружин, товариства сприяння діяльності органів внутрішніх справ тощо);

– наявністю дисциплінарних, адміністративних, кримінальних та інших видів юридичної, а також моральної відповідальності за порушення громадського порядку.

Основоположним у цій сфері є Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Цим законом чітко окреслено, що громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону можуть бути створені на засадах громадської самодіяльності як:

– зведені загони громадських формувань,

– спеціалізовані загони (групи) сприяння Національній поліції та Державній прикордонній службі України,

– асоціації громадських формувань [1].

Громадське формування набуває статусу юридичної особи з дати його державної реєстрації в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань». Для реєстрації громадського формування подається рішення про його створення, підтримане відповідним органом Національної поліції чи підрозділом Державної прикордонної служби України, узгоджене з цими органами положення (статут), інформація про склад керівного органу, а також список членів формування. Діяльність такого громадського формування може бути припинена шляхом примусового розпуску або саморозпуску відповідно до закону.

Отже, ефективною взаємодією населення з правоохоронними органами у сфері забезпечення публічного порядку та безпеки є органи місцевого самоврядування, яким в умовах політики децентралізації надано значних можливостей. Громадські формування з охорони публічного порядку можуть бути надійним помічником правоохоронних органів щодо запобігання та припинення порушення прав і свобод громадян, охорони публічного порядку, боротьби зі злочинністю за умови, що правоохоронні органи й місцеве самоврядування будуть надавати цій взаємодії належну допомогу й підтримку, якої сьогодні явно не вистачає.

---

1. Дерев'яно С. П. Форми участі громадян в забезпеченні громадського порядку. URL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/102.pdf.

2. Чумак Ю. Вони до охорони громадського порядку не залучаються. URL : <https://sheriffua.org/news/harkov/voni-do-ohoroni-gromadskogo-porjadku-ne-zaluchajutsja>.

3. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2019. URL : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10104/Uchast%20hromadian%20u%20zabezpechenni_%20Moskovets_2019.pdf?sequence=1&isAllowed.

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

5. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>.